

САНА ОЛОХ

Чурапчы улуунун хаһыата

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

2003 сый
АТЫРДЫАХ
ЫЙЫН 12 КҮНЭ
ОПТУОХУННЫК
№ 92 (3003)

Балаһыанньаттан тахсарга КЫАХ БААР, ону туһаныахха

Атырдыах ыйын ортото. Ходуһаларга кыстыгы быһаарар тын суолталаах үлэ — күөх от күрөбэ үтэннээн бара турар. Быйыл сааскыта тынны уонна кураан буолан от үтүүтэ мөлөх дикн саба быраан отиэххэ сөл. Ол тынан баран, ыһыалтар кэнилэринээри ардактар балаһыанньаны биллэ туһардылар. Улууска оттоохун хаһыатын бу күнноринээри турутук туһунан улуустаагы тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнигыттан И.И.ФИЛИПОВТАН кэлсиригэр көрдөстүбүт.

— Иван Иванович, балаһыанньа хайдаһый?

— Атырдыах ыйын 11 күнүнээри туругунан улуустук үрдүнөн барыта 24375 га сир охсулунна, 14000 т от кэбиһилинэ. Оттон былаамыт, биллэрин курдук, 32000 т. Ол эбэтэр уопсай былаамыт 44 бырыһыан курдук топордубут. Былырын орубуна бу күнүнээри туругунан 19052 т от оттоммута. Быйыл сирдэрибин кэрийэн көрөн баран, барылаан 26000 т оту бэлэмниргэ аабынан олоробут. Онон 6000 т от тийбэт туруктаах. Бу болпуруска комиссия тэрмилэн, аһыах хонуктаагыта улуус баһылыгар мустан сүбэлэспипит. Онон тийбэт 6000 тоннаны (700-чөккө тонна зеленканы киллэрэн турар) Амма өрүс угуор үрэхтэргэ оттуур уонна, быһа холоон, 3000 т оту Нам уонна Хангалас хаһаайыстыбаларыттан атыһалар ғына кэпсэтии буолбута. Намтан атыһаларылаахха от сыанатын аңарын бу ый ортотугар тиксэриэхтэспипит. Намтан Чурапчы сэлэннэтигэр 600 тонна от абадан түнтэтиллиэхтээх дикн бэлэтиэххэ наада.

— Нэһилиэнньэни отунан хааччыйыга атыһалыны таһынан атын хайысхалар бааллар дуо?

— Быйыл, дьининан, онук улахан, 1978, 1979, 1990 1991 сыллардаагы курдук кураан буолбатах. От баар. Арай билигин аһара техника үйэтэ кэлэн, кыбыһаан сирдэрибин хаалыларга үгүс. Онон инчэбэй, кырааҥас сирдэри хотурунан оттоохун тэриллиэ. Бу ый 20 күнүттэн хаалан эрэр ходуһалары, дуһалаах, инчэбэй, хоннох сирдэри оттуурга улуус үрдүнэн көңүл таһаарга комиссияга быһаарыллыт. Ол курдук, Туолума, Куттара, Мэнгири курдук үрэхтэри оттоохуну тэрийиэххэ наада. Тийбэт оту барытын атыһа сиктэнэн “абадан кулум” дикн сайаалка түһэрэн баран олорбокко, быһа холоон кестөрүнөн от бу-

лар туһугар улуус олохтоохторо бары турунуохтаахтар. Ити этиллэр от атыһалыһына, оттонусоха айылаах сир барыта оттонобуна балаһыанньаттан тахсар кыах баар. Онон сирдээх дьон өттүлэригэр өйдөспөт быһы тахсыбат ғына итинник билиһинэрэбит.

Оттоохун — 2003

— Быйыл атыһалыһыга кэлэр от тизийини таһытын сыаната, төлөбүрө хайдах буолуой?

— Былырын аты от сыаната 1 тонната 1000 солк. эбит буоллаҕына, быйыл тизийилин 1500 солк. тэннэстэ. Тобу ыраата дикн нэһилиэнньэ өттүттэн ыйыты үөскүүн сөл. Бу рынок сыһыаннаһыларга билиһи хайа да хаһаайыстыбага тизийэн “окутун бачча сыанага атыһаан” дикн этэр кыахыт суох. Оттон тизийи-таһы чааһыгар эппистини былырын “Чурапчы” МТС ГУП, тендернэй комиссияны аһан, толору сүктүтэ. Маныаха Превителство улахан көмөнү онорон от тизийи-таһыта барыта босхо ытыллыбыта.

Быйыл бу болпуруска эмиз СР Тыа хаһаайыстыбатыгар уонна сорбутапкага министерствотыгар туруорса сылдыабыт, билингги туругунан быһаарылла илик. Атыһа от бэлэмниир улуустарга хас тоннатан зайы 23-түү литр уматык көмө оһуһулуохтаах. Быйыл эмиз атыһа кэлэр оту МТС нөҕүө тастарарга тендери ааһахтаахпыт. Былырын “Чурапчы” МТС ГУП 2000 тонна курдук оту тизийбитэ. Тариха кыра буолан бу тизийтэ 600 тый. солк. курдук нөһүөккө түспүтэ. Онон, тарихы сөнгөнөн, тизийэр-таһар үлэ кэзмэийн эрдэттэн бигэргэтэр сөл эгэ.

— Иван Иванович, түмүккэр туох этэрдээхиний?

— Саха сүөһүлээгин туһуна саха. Ынах сүөһү этэнгэ ту-

ран, сый тахсыта — бу саха дьонугар этэнгэ олоруу түһэ. Онон сирдэрибин оттоохун сүөһү илтэн олорор тыа сирин дьонугар саамай быһаарыллаах кэминэн буолар. Оттоохун түмүктэнэрэ чуһаһаата. Онон улуустук дьонун-сэргэтин бүтүүнүн күүстээхтик от үлэтин түмүктүүргэ ыгырабын. Быйыл, эппит курдук, наһаа госу-дарствога соннорон улахан кураан дьыл буолбатах. Кыра да сир, бири да салаа оту хаалларбакка оттоотсох кыстыгы этэнгэ туруорсоха сөл, оно кыах баар. Ону таба туһунан, улуустук дьон-сэргэтэ быйыл кыстатыллыбыт 28500 төбө ынах сүөһү, 10600 төбө сылгы аһсаанын эми-рэппэт туһугар бары бири са-наага кэлэн, турунан бу хаал-быт күннөргэ үлүмнөһө үлөли-иллэригэр баҕарабын.

С.БОРИСОВА
кэпсэттэ.

Атырдыах ыйын 5 — 8 күннэригэр Томпо улуунун киинигэр — Хаандыга болуөлүгэр “Саха сирин олимпиадатынан” ааттаммыт СР норуоттарын III-с спортивнай оонньууларга үрдүк таһымга ытыллылар. Түөрт күн устата республика улуустарын буулаа күүстээхтэрэ, быһластар, быһчыһнаахтара, кыһайа тамайар сүүрүктэрэ — спорт дьиниэхэ фанаттара чэгиэн эт-хаан бырааһыннытын бэлэктээтилэр.

Ааспыт оонньууларга III-с миэстэбэ тиксибит Чурапчы улуунун хамаандата бу да сырыһа ситиһилинэн, эмиз III-с миэстэ буолан үөрэн-көтөн кэллэбит. Сыл устата араас көрүгүөргэ ытыллыбыт күрэхтэһиллэринэн

ЧУРАПЧЫ УЛУУНА ЧҮҮС МИЭСТЭЛЭЭХ ПРИЗЕР

уопсай көрдөрүүнэн киин зонага Дьоккооскай хамаандата эрэллээхтик бастагы миэстэбэ үлүлү ойон таһыста, иккинчи ыаллы сытар Мэнгэ-Хангалас улууһа ылла. Киин кэнииттэн 9 очконан хаалан бииһи улуустук хамаандата үһүс буолан, спортивнай Чурапчы аата бу да сырыһа чинээстээхтик көмүскэнэ. Улуустук ытык томторугар турар Чурапчытаагы физкультура уонна спорт института туһунан хамаанда туруоран, үрдүк үөрэх кыһаларын бэлэктөрүгэр IV миэстэ буолан кэллэ.

Чурапчылар эрэ буолбакка, бүтүн Саха сирин киин туттар марафонеһа — Д.П.Коркин аатынан республиканскай орто спортивнай интернат-оскуола тренере Г.Ф.Нохтунскай 10 км дистанцияга республика күүстээх быһыйдарын быдан ырааһынан бырааһан чемпионнаабыта чэрүүбүт өрөгөйүнэн буолла. Гаврил Федорович РФ Спорка Государственной Комитетын председателин солбуйааччы П.А.Рожковтан “РФ физкультурага уонна спорка туйгуна” буолбутун туһулуур дастабырыанна уонна анал бэлэни туһута — эмиз бири кэрэ-бэлэ түтэн.

От үлэтэ, уопуска кэмэ дикн аахсыбааха, сайынги өнүрүк куйааска дьаныардаахтык дьарыктанан улуус аатын көмүскээбит спортсменнарбытын, тренердэри, салайааччылары күүтүлээх ситиһиһитинэн итинтик, истигник эбэрдалиһыт уонна спорт туһугар үлэһитин салгыы тураргытыгар, дьон-сэргэни түмүүтэ үтө холобур буоларгытыгар баҕарабыт. Хаандыгага ытыллыбыт оонньуулар тустарынан ситилин хаһыат кэлэр нүмэригэр ааһын.

Оксана ЖИРКОВА.

Улууска оттоохун сводката: атырдыах ыйын 11 күнүнээри туругунан

Нэһиликтэр	Оттуур сирдэрин уопсай нөһ (га)	2003 сылы оттуур быһаанара	Охсуу га	Кэбиһи т	Ол нөһүгөр			Толорулуута %
					ТОО	Б/х	Нөһүлэ нөһ	
Болуугур	2951	3000	1965	1226	390	80	756	41
Олдулуун	1800	2720	1800	800		200	600	29
Хатыла	1900	1600	1150	500		100	400	31,3
Болтоҕо	1850	1900	1600	800		200	600	50
Хоптоҕо	1500	1800	1450	700		100	600	40,2
Хадар	1450	1800	1300	750		220	500	40
Хайахыт	1580	1800	1660	1028		847	181	57
Чакыр	1916	1650	1400	1079		234	845	65
Муутудай	1100	1000	1500	500		120	380	50
Толей	930	1200	1260	713		55	660	60
Кытааһах	1564	1530	1330	780		260	520	51
Аладар	1110	1350	680	380	100	120	160	28
Ваксал	1220	1200	504	489		25	464	41
Арылаах	1270	1200	930	550		190	360	46
Сылан	1780	2500	1200	800		250	550	32
Соловьев	2046	1900	1500	650		200	450	34
Чурапчы	3240	3500	2500	2000		150	1850	57
Малдыкын	220	200	250	80		40	40	40
Туйа	510	150	400	170		55	115	113
Барыта:	29937	32000	24375	14000	490	3446	10031	44,1

Улуустаагы тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

ДЫКТИ ДЪҢЖИР ЫРААС УУ ОРӨ БИЭРДЭ!

Ол биһиги улууспут Мугудайыгар, Маралаайы бөлүөлөгүн ортотугар, Дьоккуускайдыр трассаттан сүүсчөк, "Чуралчы" кооператив туулла турар пишекомбинатыттан 60 м олус тобоостох сиргэ. Үрэх ортотугар, Манна Дьоккуускайтан "Грифон" ХЭО тэрилтэттан Калинин А.В. салайааччылаах 4 киһилээх биригээдэ тахсан үлэһин сылдыарын көрөн туолуластым. Ол туһунан кылгастык кэпсээтэххэ маннык.

Бу скважинаны өссө 1995 сыллааха киһилэр тэрилтэлэрэ үтүтэбит. Дирингэ 576 м үлү. Онно иккн ый кэрингэ үлэстэбиттэр, 360 м дириггэ диэри 219 мм, онтон алларга 146 мм анал фильтрдээх турбалары түһэрибиттэр. Уу итичэ диригтан көстөн баран 120 м диэри бэйгэ үлүлэн тахсыбыт. Ону киһилэр уу хамсааһыныгар салпаастаан 240 м дириггэ 10 кат кыамталаах носуоту түһэрибиттэр уонна ууну таһааран баран сабан кэбиспиттэр.

Ити кэнииттэн 8 сыл буолан баран "Чуралчы" ТХПК итинэ туулла пишекомбинатыгар туттаары кэпсэтиһэн, харчы төлөөн, бу биригээдэ тахсан үлэһин сылдыар. Итигэр электрической кабели түһэрэн, ириэрэн ол абыс сыллаабыта үкпүт носуостарын

үлэстэн ууну үөһө бырактардылар. Ону атырдыах ыйы 6 күнүгэр тахсан көрө сырыттыбыт. Маннай турбатын кирип, дьэбинин ыраастаары аттынаабы кыра хотоол сиргэ ууну бырактарбыттар. Билигин чугас сытар куелгэ куттара тураллар. Дьэ, дыккы ыраас, тымныы уу! Иһэн көрдөххө туок даҕаны атын амтана, сыта суох, адыс муус уугун курдук. Оттон ырааһын туоһа тэҥнэххэ сөбү? Амма өрүс сазмай ырааһыран турар кэминээсэ уугутар. Ол хотоолго куттарбыт метр аҥардаах уу түгэсэр хас биридин от төрдө, сымс-бек ырыһайдык көстөр. Эбэтэр саҥа ыраас үт бөтүнүн толору ууну куттарбыккар түгэсэр хайыаты уурдааха киһи чуолкайдык аабыһы. Ону бэйэбит сыналалаан. Биһиги куеллэрбит ууларыгар тэҥнээн көрүүг. Оо, хаарыаны! Мин кураайы Кытааналар маннык уу баар буолбатаһын ээ диэх курдук киһи ымсыһа саныыр.

Бу скважина носуота чааска 10 кубометр (10 тонна) ууну хачайдыр кыахтаах эбит. Ону мин куруук тэҥниир, суоттуур үгэспинан ааран көрдөхтүө суукканы эргичи бырактардааха 240 тонна ууну хачайдыһы. Ону улууспут 19 тыһынча киһитигэр үлэрдэххэ биридин дууһаа сууккаа 12,5 литр уу тиксиэн сөп

эбит. Оттон уутун салпааһа төһөнү диэтэххэ, 25 сыл тохтоло суох хачайдыааха сөп дииллэр.

Ол эрэсрм аһара үөрүөххэ эрдэ. Тоҕо диэтэххэ, уутун аналиһа биллэ илик. Ол анализ улуус уонна республика санэпиднадзордарын киһинэригэр ытылыһа. Эппигэ сотору биллэбэ. Урут ытылыһыт анализка бары өтүнөн иһэргэ сөп буолан баран арымый фтора элбэх үтү. Сахалар муусту уута фтора аһыйах буолан тииспит куһаҥан диэн куруук этэллэр, суруйаллар. Ол иһин иһэр ууга фтору эбэллэр диэн аахпыттаабым. Оһон, мин саныаһар, фтор дьаат буолбатах. Бу дьэҥкир уу компонеһа итэҕэс, ордух да буоллаҕына "Чуралчы" кооператив оһу ситэриһ-көбүрэтэн, ыраастатан пишекомбинааха араас утахтары онгорорго техникескэй уу быһытынан туттарга былаана киһг.

Аһылға бу бэлэһин — дьэҥкир ыраас ууну улууспут дьонун-сартатин туһатыгар туттарга өйбүтүн-санаабытын түмүбүтүг, куустуун холбуобуҥ.

Иван ПОНОМАРЕВ,
хачыат общ. корр.

Ааллаах-Үүн таһаҕаһын таһыыга саха дьонун кыттыыта

ЫТЫКТАНАР КЫРДЫАБАС

Тарабукин Василий Елисе-евич 1928 с. бос ыйыгар Мэлдэксигэ Улахан Эһэ диэн кэра көстүлээх алааска күн си-рини көрбүтэ. Ийэҕэ Федора Петровна, аҕата Елисей Петро-вич Тарабукиннар.

Ааллаах-Үүнтэн таһаҕаһы таһыы суоһа 1934 с. саҕаланан баран 1952 с. түмүктэммитэ. Биһиги кэниититтэн ким да барбатаҕа.

Саамай кэниик "Тахсыбыт сарданга" колхозтан дьону та-лан-талан, муньахтаан баран убайым Тарабукин Николай Ильич "быраалпын ылабын" диэн минигин илдьэ барбыта. Мин оччолорго кэргэмминин Варвара Константиновнаһын саҥа ыал буолан Уу Сүүрэгэ Сокольников Дмитрий Никола-евич диэн бүлүт обонньор-доску кытта дьукаах олорор элбигит. Мин кэргэмминин су-бай сүөһү уонна биригээдэ көлүнэр атын үксүн көрөн олорбуппуг.

Таһаҕаска тахсарбытыгар түөртүү аты сыарҕалаан, толо-ру көлүүр тэриллээн илдьэ сылдыарбыт. Таһаҕаска сылды-ар аттары көхкөх үлэтигэр олох ылбаттар этэ. Сайыны быһа көңүл аһыылара, сынньанал-лара, ол иһин күлүн харыс хаһаланан, уойан-тотон, түлүүн-аһыһуу түпсөн көстөллөрө. Оттон тутан ылан бэйэһин-хатаран бэлэмниирбит. Дьэ, ол эрэ кэнииттэн айан саҕаланара.

Күлүн өктөөп саҕана, Ал-дан өрүс турбутун кэниэ бар-быппыт уонна нөҥүө сыл муус устар ортотун диэки кэлбип-пит. Үс-түөрт хонук устата ай-аннаан Алдан куорат илин өтүгэр тийибиппит. Туох да баһаам элбэх көлүүр аттаах дьон бөҕө тобуорустуут этэ, илин эһэр улуустар таһаҕас-чытара эбиттэр. Онно тийиһи ферма хотонун курдук үлүн ту-руоруу бараахаа түслүппүт. Аһар өттө атааха турар үлүн тилгэри наара оронноох, атах өтүгэр улахан тийиһи оһоктор куруутун оттуула турар буолал-лара, оргуйбут уу мэлдьи баа-

ра. Аһыыр сир туһунан этэ. Ол барааха түһүп 150-ча-200-чэ буолан хонсон утуйан ту-рарбыт. Эрдэ сылдыбыт таһаҕасчыттар кэпсиклэри-нэн, биһиги өссө үчүгэй "усулу-обуйа" тэриллэбитин кэниэ сылдыар үһүбүт, кэм сылаас аһыыр, уугуйар сир баар буол-бут дииллэрэ.

Ол сыл биһиги наар Ал-данга сылдыбыппыт. Таһаҕас ылан баран көмүс хос-туур бириискэлэр дьонноругар бурдук, саахар, чөй, табах илдьэрбит.

Алданга бэлэм аска сылдыбыппыт, ону көлөһүн күммүтүтэн тутан ылаһалара. Түһүн тахсан хайаан да аттар-бытын көрөн-истэн, аһатан ки-ирэрбит. Аттарбытын отунан, зернофураһынан бириксэ са-лайааччылара хааччыйаллара.

Таһаҕасчытын бириксэ-лэр ысхылааттарыгар туттаран, хонон баран Алдаммытыгар төннөрбүт. Уу ылар сирэ буол-лан ысхылааттар үлүн атааха тураллара. Үрдүк баҕайы кири-лиһи дабайан аҕалбыт таһаҕасчытын бэйэбит сүгэн-көтөбөн куруустуурбүт.

Олохтоох нэһилиэннээ эбэҥкилэр эҕилэр, көлөлөрө — таба. Хас дык таһың аайы та-балар көстөллөрө. Олохтоох-тор саха быһабын олус сэнээрэллэрэ. Аны кэлэргити-гэр саха быһабын оһуостаран, кэһии онгостон кэлээринг диэн саксаастыылара.

Кэлэргэ-бараҕа суоһа-лиһэ сүрдээх куһаҥан, араас моһуоктаах да сирдэр баалла-ра. Кыһын ахсынныы ыйга сүүрүгүдэ сытар таас үрэхтэ-ри, тааһыгар атыннан кэстэрэн туоруурбүт. Биһир сиргэ (аһын умнан кэбисиппин) ыраактан иккн биэрэгэ иккн хаар хайа курдук үлүн көстөллөрө. Ор-тотугар биһир да хаара суох, күл-күөх муус киһизэй сир ба-ра, ону хас сыарҕа аайы баар тараама кэнигэр аттарбытын бастарын быаларыттан холбо-он (50-ча-60-ча аты субурууһу) айанныырбыт. Оттон туораан баран бэйэбит аттарбытын

ылан тус-туһунан айанныыр-быт.

Уулаах сирдэри, тааһыгар туоруурбутугар буруоба ыһаһымыт, түнэ курума этэр-бөстөр абырыһылара. Бу этэр-бөһи тигэргэ тириһин арыһан оһуһуоктуу-оһуһуоктуу, ары-тын ингэрэ-ингэрэ сып-сым-наҕас буолуор диэри имитэл-лэрэ. Имиллэһитэ буттаһыа анал онгоһуулаах оһоһу оттон, ону буруопатан буруоба ыһаһыылара. Оччого бэйгэ үлүн остоох уу салпыкытыгар кубулуйара.

Сыарҕабыт айаннаан иһэр ат кууллаах таһаҕаһы тийиһин түһэн алдыалатын диэн биэс-тин атактаах, таһаҕас түспэтин диэн хаамнаах, кэнигэр тара-амалаах буолара. Моһуоктаах сирдэргэ аттары тарсамаҕа баайаһын, оччого тэҥнэ айан-ныһын, күстээх ат мөлтөхтөрү соһон иһэр буолар.

Тарабукин В.Е. бочуоттаах сыһыаналыҥа да олордор, би-ир күн өрөөбөккө илиитин үлэстэн араарбааха сылдыар. Кэтэх сүөһүтүн, сылгытын, халһаайыстыбатын таһынан чу-гас ыалларын сылгыларын көрөр-хараһар. Күлүн аайы ыаллара убаһа минниһэс эһи идэһэлэһэннэр үөрүүлэрэ-көтүүлэрэ, махталлара улахан.

Василий Елисеевич тап-таллаах кэргэнэ Варвара Кон-стантиновна күн сириттэн бар-быта сыла чугаһаан эрэр. Олох салпаһан барар. Ол курдук, би-лигин сиэнэ уолу мал онгорон, олох уустук оһуолатыгар үө-рэтэн-таһайан, субэ-ама буолан эдэр ылы көрөн-истэн оло-рор, бимдээх хос сиэһин бэ-бэйдэхэр. Киһи билигин даҕаны мичээрдээн маһан ти-истэрэ кэнигэрэн көстөллөр, бар дьонугар үтүө майгылаах, бастың үлэстээх киһи быһытынан ытыктаныан ытыктанар, дьон махталын ыһаһылар.

В.Е. ТАРАБУКИН
тылгыттан Е.ПЕТРОВ
суруйда.

ШЕЛЕХОВ куораттан экспедиция

Атырдыах ыйын 7 күнүттэн 13-гэр диэри Чу-ралчы улуутун территориятыгар "Шелехов суо-ла" диэн научнай-чинчийэр үлэ-экспедиция ытылла турар.

Экспедиция этэрэтин састаабыгар Иркутс-кай уобалас Шелехов куоратыгар баар Г.И.Ше-লেখов аатын сүтэр музей үлэһиттэрэ, Беряжит куораттан кыраайы үөратэччилэр уонна геосде-зистар кириэллэр. Экспедиция сыала-соруга — Дьоккуускайтан Охотскайга Тихой океан, Камчат-ка, Аляска, Хотугу Америка чинчийээчилэрин маршрутунан, о.э., Охотскайдаағы трагынан сылдымы.

XVIII үйэ 1775 — 1795 сс. Чуралчы улуутугар Россияҕа киһиһик биллибит аһыһыт, муоранан устааччы, Аляскаҕа уонна Кадьяк арыһа дьон олохсуйбут сирдэрин аһыт Григорий Иванович Шелехов таарыйан аһыһыт.

XVIII үйэ бүтүүтэ Г.И.Шелехов Российскай-

Американскай компанияны тэрийбит, бастаһы-нан Курильскай арыһылары чинчийбит, Японияны кытта аһы-эргэһэн өттүгэр сибээһи олохтообут киһинэн буолар. Аляскаҕа бастаһы оһуолалары, православнай миссиялары аһыһытын иһин ки-һизэ "Россия Колумба" диэн аат ингэрлиһит, Екатерина II үрдүкү наһараадатын тулпуг. Г.И.Шелехов 1795 с. өлбүт, Иркутскай куоракка Знаменская манаһыыр территориятыгар көмүллүбүт.

1956 с. илиһиги Сибиргэ үрдүк хаачысты-балаах алюминийи онгорон таһаарар заводтаах Иркутскай уобалас эдэр куораттарыттан биһир-

дэстэригэр Г.И.Шеле-хов аата ингэрлиһит. Кэлиһиги сылларга Ше-লেখов куорат кыраайы үөратэччилэрэ, исто-риктара "Россия Ко-

лумбун" маршрутунан хаста даҕаны экспедици-яларга сырыттылар. Ол курдук, киһилэр болуо-тунан Лена өрүс устун Качугаттан Дьоккуускайга диэри айаннаабыттар. Оттон билигин экспеди-ция Дьоккуускай — Охотскай маршрутунан сирдэ-тэн үлэһин сылдыар. Экспедиция кыттылаахта-ра Чуралчы улуутугар А.А.Саввин аатынан кы-раайы үөратэр "Охотскайдыр тракт туһунан матыры- докумуоннарын кыт-та билсээхтэрэ, норуот маастардарын кытта көрсөн кэпсэһиһтэрэ, салгыы историяҕа кири-бит Охотскай тракт устун Амма өрүсхэ тийиэ ай-аныһахтара. Экспедиция кэмигэр бүтүлүбүт матырыһаал барыта Г.И.Шелехов аатынан му-зейга туттарылыһаҕа.

Н.И.ВОЛКОВА,
экспедиция начальниһа,
Г.И.Шелехов аатынан музей директора.
Хаартыскаларга: Г. И. Шелехов; Г. И. Шелехов
узейиң дыһтэ.

СР народнай суруйааччыта В. С. Яковлев — Далан төрөөбүтэ 75 сылыгар аналлаах литературнай конкурса киирбит айымньылар

Э Р Э Л К Ы Ы М А

Сайын. Ып-ыраас хаалаанга күн чабылчы тыгыта. Сиккиэр тыал алааһы тула тэлэһийдэ, ону тэҥэ Күнчээнэ добогторун кытта алаас ортотугар дьаарбайа, сүүрү-көтө сырыттылар. Күнчээнэ уон аһыһын ааспыт сүрдээх эрдэксэн кыыс этэ. Дьэ, онук дьаарбайа сырыттаһарына Күнчээнэ чүгас доборго кэлэн: "Ийэҥ улаханньык нарыйда, дыһаар бара оҕус", — дьэ-тэ.

Күнчээнэ дьыһтыгыр тийбэ охсон ийэтин иһингэр олорон ытаан баран бүйөбөдүн сатаата. Хас да хонугу быһа аттыттан ханна да ырааппакка, аһатан, эмтээн үтүөрүө дьин эрэл санаалаах сымдыбыта, онтуката тугу да туһалаа-батаба. Ийэтэ кыһыгар биір сарсыарда нэһиниэ эппитэ:

— Күн сиригэр баар соботох көмүһүм, бэйэҥ эрэ хаалар буоллун быһылаах. Мин кыайан үтүөрбөлүм, өлөр чааһым чугаһаан иһэр... Көмүһүм, ийэ буолар амтанын бил-

лэрбиккэр олутун дьин махтанабын.

— Ийэ, ону-маны саҕарыма, эн өссө да минигин кытта олордун, иккис дьоллоохтук олорусхут, — дьир Күнчээнэ.

Биір ардахтаах сарсыарда ийэтэ Күнчээнэ бэрт элбөк кэриэс тылы этэн баран күн сириттэн барбыта. Кыыс бу күн сиригэр соботох-соботох хаалла. Аһата оҕо сырыттаһарына ыалдьан өлбүтэ. Күнчээнэ бу маны барытын аһан, аны бу алааска кыайан олор-боллун, ийэлээх аһам хаампыт суолларын кыайан хаампаппын дьин атын дойдуга баай дьонго хамначчыт буола барар. Уһун, ыраахан айан кэнниттэн биір улахан да улахан сайылыкка тийиэр. Онно элбөк сүөһүлээх, сүрдээх баай ыалга кэлэн үлө көрдөспүтүн ыһналлар, ол ыһан баран, Күнчээнэ кинилэргэ олорорун, аһырын иһин харчы төлөөбөттөрө.

Күнчээнэ "манна олорон дьол-бун булуом, олоҕум табыллыа" дьин

эрэл кыыма баара. Бу мал сүрбөнчөлөөх үөрэхтээх соботох Ньургун дьин мааны уоллаахтара. Кини кыһы көрдө-көрөөт хараһынан хайбаабыта, сүрбүнүн сөбүлээбүтэ уонна чугаһы сатаабыта. Оттон Күнчээнэ уол тапта-лыгар итэһэйбэтэ. Биір күн Ньургун ийэлээх аһатыгар Күнчээнэни тапты-рын, кэргэн ыһан баһаарын түһүмүс эппитэ. Онукка төрөппүттэрэ уол-ларын олохун, аһалын булла дьин үөрө-көтө сөбүлээспиттэрэ.

Дьэ, ити курдук Күнчээнэ сүрбүн аһарын көрсө. Кинилэр бэйэлэригэр дьыа тутан дьонноруттан туспа олор-буттара. Күнчээнэ төһө да үчүтэй олох-хо олордор, төрөөбүт-үөскээбит, сүүрбүт-көппүт, оҕо сааһа ааспыт алааһын олутун аһтара. Сотору буола-ат, ийэ буолар аналыгар тиксигитин билэн олутун үөрэр. Чугас дьонго бары хаһан кыракий көмүсчэнигэр күн си-рин көрдөрүмүс кэтэһэллэр.

Күнчээнэ оҕолоноро чугаһаатар-

чугаһаан истэ. Оттон Ньургун үс ый үс-тата атын дойдуга үөрэнэ барар буол-лар. Күнчээнэ төрүүр кэмигэр кэргэнэ суох буоларыттан наһаа хомойор. Ки-ни Ньургун дьонугар көһөн кэлэр.

Биір күнчээх сарсыарда Ньургун малын-салын хомуйан айаһыга түрүм-мута, Күнчээнэ ыраахка дьэри сайыһа хаалбыта.

Ньургун барбыта ый курдук буол-ла. Күнчээнэ, болдусхоох кэмэ кэлэн, эрэй, мунг кэнниттэн кып-кыраый кы-ысчааны төрөппүтэ. Күнчээнэ, кыайан тулуйбакка, күн сириттэн барбыта...

Күнчээнэ эдэрксэн олоҕо, саҕа күөдүйбүн эрэр кутаа уотун эмискэ ар-дах кэлэн кылыгыраачы түһүн умул-ларбытыны, өһөн-уостан хаалла. Ки-ни күн сиригэр төрөөн дьол дьини кы-ратык амсайда.

Ол да буоллар, кыраый көмүсчэ-нигэр Күнчээнэ эрэли, дьолун кыыма күүскэ умайбыта. Кини олоҕо, дьолго, ийэтин суолунан барбата. Күнчээнэ ору-буна быһыылыын-таһаалыын, туттар-дын-хаттардын, сирэйдийн-харах-тын ийэтин курдук кыыс буолан ула-алпыта.

МАПМАЛ

Киһи сүрбэр баар мэлдэн
Күүстээх таптал иэйимтэ.
Кини — олох модун кыаба,
Кини — сүрэх барба бааһа.

Баар ийэбэ күүстээх таптал,
Баар — төрөөбүт дойдуга,
Баар киһи киһикэ таптал —
Олохтук уостубат аргыһа.

Тапталтан үөскүүр
ыра санаа,
Кинигитин тыллар баба санаа,
Тапталтан сабалар
эйэ-дьол,
Бэйэ-бэйэбэ истиг сыһыан.

Ньургун сибакки кэриэтэ,
Тонг буору тобулу үүнүгүн
Сырдык, мравс,
чабыл кыымы
Игэр, таптал, сүрэхэ!

Оля ИГНАТЬЕВА,
Амма орто оскулатын
IX кылааһын үөрэнээччитэ.

Мин истэбин иһийбит чуумту сиккиэрин,
Тигиничин оттуллубут олоҕум аал уотун,
Кыһытта үөскөн, ириэс күлүмчээн
Соботохсуйбут уосхутар күндү тыаһым...

Истэбин дуһуһа дьоллоон ирэммин
Кини сүдү күүһүгэр үгэс сүүрүөммин,
Иһин аһааһа дьоллоон олохтообут
Киникэ ытык кэспитин ырыта олорон.

Оттон... улам-улам умуллан бардым,
Тигэһэр олох да сабыллыһым...
Аны эн минигин ириэбэксин билитин,
Хабыс сыһыаны тумуннарбат
буоллабым...

Бу түгүһү тулам намын чуумтута
Өссө күүскэ иһийэн сикки буолан
Ааспыт кэрэ кэм аһылбана кутуллан
Ончугуйаан сүрэхтин ыга куулан ыла.

Киниэхэ

(Д. П. КОРКИНГА)

Уйгу-бийан дьылбалаах,
Оҕолуһбат олох аналаах,
Аар-саарга аатырбыт
Чабдик анал түөлбөбүт
Ытык Улуу арыалдытын,
Чабылхай сурааһын хаалларбыт,
Сүтүрүгэр сүдү боотурум,
Ураты умсугуйар кинигин
Ньургун, дьулус түстүтүн
Коркин Дмитрий Петрович
Олохтон күрөһөн айаннаппыт
Диринг тутурубан күмүгэр
Анаан сүтүрүбүт хоһуйуубун
Ыһынык, истиг, сэгэрдээр!
Чөл олоххо дьулуһарга
Тобус томтордоох Чурагым
Тугах аатырбыт уһугун
Барба мектала — киникэ!
Киникэ эрэ аһаммыт
Сүүкэ ыһаахтаах буолбат дуо?
Канчээри мучат сайдарыгар,
Үүрүм, сиккилчирин түһүгэр
Көмүстээх көлөһүмүн тохтут,
Күндү ыраас сырата — киникэ!
Кини эрэ уһуһан, дьарыктаан
Билигин тутсарда буолбат дуо?
Диринник ырыта көрүөхсүйүн,
Бидүөхсүйүн ол дьулуһары,
Кини дьарыктаан ааспыт кэмгэрин,
Көмүс кыыраакты ыһан хаалларбытын.
Оо, кырдык, кини сүдүтэ

Соботохсуйуу

Того эн нус чуумту, уйан дуһам
Хаарыан уйулгатын таарыйан
Кылаар ырыатын уһарыппакка төттөрү
Олус айманар,

ытыр ыһа мыйахтаатым?

Хараастан санааргыр аз
мунура суох ис санаам
Ол күн тэҥэ көмүс дьылы аһан кэлэн,
Аны хаһан да төнүбүт
ончугууттан хомойон,
Курус ыар ыраһын куустулар.

Тух баарый? Чуумтуну уйгуурдар?
Тух да суох...
Арай күһүрбүт чинжук илгэтэ

Билигин үрдүк суоллаата,
Иһийибитин сырдатта тыктаран
Кэлэхтээх кэспитин түстэтэ!

Махтанабым, оҕолор, киникэ,
Киникэ — дьолун, ытык киһибитигэр,
Эрэли сүктэрбит улуу боотурбуттар —
Киникэ сүтүрүөхсүйүн!

Ийэбэр

Толору дьолу чабылхайдык өйдөөрү
Айыттан үөскээн сырыттым,
Олох араас очурдарын көрсөөрү
Орто дойдуга олордум.

Ол иһин махталбын тигэрдэбин
Күн тэҥэ аламабай ийэбэр,
Аан дойдуга тиксигэтэ
Кэрэттэн-кэрэни баһара...

Ол курдук кини мичээрэ,
Иһий-истиг иһийтэ
Эптэннир сүрбэлэр иһийтэ,
Этиһэн холустуу долгулута.

Орто дойдуга бүтүт армаккэһин,
Куһаҕан, маку да быһыытын
Туспатын үөрэтэн-такэйэн,
Ийэксээм, аһаатар туруордун.

Эн эппит этинг иһийтэ
Дуһабын нарыннык имэрийэр,
Санаабар, сылаас чэйи сылсырайдым
Күмэйбэр кутуллар курдуктар.

Өссө өрө күүрэн тымыныан хаарыйар.
Эптэннир бэйэбин мунчаран,
Ол ыраах кэлэһэн санааба

икэр кыйдыр.

Ол иһин чинжуйан хараһыт сиккибин
Ис туруктун сүйбүт күһү ыраах үүрэн.
Хайдах эмэ уһуйуллубут санаабыттан
Аһылган аһытаах күһүттэн араарары
Хараһыт ордуу аһан көрбүтүр
Уларыбатах, барыта урукку,
барыта ол турук...

Аны эрэммит санаабар итэһэлбин
сүтэрэн
Соботохсуйуу бүтүт абыланар
уһунук уйдаран
Ыар санаа кыымнарын ыһыһыта
сыһаммын
Устунан ордуу нүлэрийэн бардым...

Оо, эн баар буолангың
Бу үөрэнэ сырыттаһыан,
Сырдык күн сири көрдөрөн
Билигин бу дьоллоонсохтун.

Умнуом дуо, ама, мин
Биликээ кыһаммыт кэмгэрин,
Иһийиктэ иһийэн таптаангың
Сайаһас майгыны иһэрбиккин?

Ама, умнуом дуо ыраары?
Уостубат баһа санааларың
Үүнэн, сиккилчирин да таһаммыт
Өйдүү сыдыһахтыт мэлдьитин.

Эн өрбүт чэйиң сылааһа
Түүлбэр уосхута кимирээбэ,
Ыраахан оһоллоох түгэмнэр
Эйбэс тылым үөрдүбэ.

Аһаммыт аһыг минигиһэ
Өйбөр хаһан манньытаһа,
Тымыһыттан хараһаан-хаһалаан
Тикит таһаһыт иһэрбикбэ.

Ама баар буолуо дуо
Бу күн сиригэр олорор
Төрөппүт күдү ийэтин
Таптаабат, ытыктаабат киһи дьин?

Оо, күндү, наһый, кэрэ киһи,
Мэлдэн дьоллоон, мичээрээ!
Эйбэс, амаһа сыһыангың
Тулалыар эйбэсэр бэлэктэ!

Ира КОРКИНА,
ЧРОСИО 10-с кылааһын
үөрэнээччитэ.

ДОРООБО,
ОСКУЛАМ!

Дорообо, оскулам
Аһыһым эйигин,
Сирдигин эн минигин
Улахан олоххо.

Маннайгы кылаастан
Чуораангыһын чуһаардан,
Уһуһан ыһаһын
Уһун суол аартыгар.

Биликит билигин
Айыһа дьиктитин,
Аһыһын иһийикит
Сир-хаһаан кисталин.

Ийэ тыл сүмэтин
Эккэ-хаһыга иһэрэн,
Саһалы саһаны
Сүрэхкэ сөһөрдөн.

Үөрэхтээх дьон буолан,
Үрдүккэ даһаан,
Баһабыт, дьулуурбүт
Барыта туолуоба.

Иһийи эрэлбит,
Биликит уйата,
Иһийи биликит —
Үөрэнэр кыһабыт.

Сибакки дьөрбөтүн
уунабын

(УЧУУТАЛБАР АНЫБЫН)

Мэлдэн кэрэ санаалаах,
Мэлдэн үтүс сонуннаах,
Мэлдэн мичээр добордоох
Кылаас аанын аһаһын.

Күтэн-күн кэрэни, дьикитини
Түөскэр көтөһөн кэлэһин,
Хас оҕо сүрбэр үөрүүнү
Сыдыһаһан таһаһын кылаастан.

Сырдык суолга кыһаһыт,
Сылаас күнүү угуһуу
Күндү киһибэр — учууталбар
Сибакки дьөрбөтүн уунабын.

Костя ОСИП
ЧРОСИО 7-с кылааһын үөрэнээчч

ЭБЭРДЭЛНИБИТ!

Күндүтүк саныр кэргэммин, абабытын, амарах элэбитин, Чурапчы сэлэниэтин олохтообун САВВИН Василий Васильевичи 60 саасын туолар үбүлүгүнүн ис сүрэхтэн эбэрдэлинибит!

Билиги түстүтүгүр ахсаабыт кыһамнын, үгүс сүбэни-аман иһин дилигиник махтанабыт. Өрүү доруобай буол, үөһэ-сөтө, чэпчэник сырыт, уһун дьолл оох үйгү-быйан олохтон дигэн баба санаабытын тиздэбит.

Кэргэниг Елена Павловна, оҕолорун, сиэннэрин.

СУҢУОХ

Саха кыһыгар айылга ана-абыт ураты кизгэлиниэн су-буллар суһуоба буолар. Кырдыга даҕаны, уһун суһуоха туох эрэ таайышлы-бат таабырын, сүрөҥү сыла-анньатар, кинини тардар, угууар күөс баар.

Уруг билиги эбэлэрит оҕо эрдэхтэринэ кыргыттар үгүстэрэ уһун баттахтаахтар уһун суһуоктаах кыыс тоҕо эрэ аҕыах.

Саха кыһын быһар-быһар-гыттан баттах кизгэтэр. Өбүгэлэрибит кини уһун суһуобун хоһоонго хоһуйал-лар, тойука туойаллар, кэл-сээн ситистиллэр. Кылгас бат-тахтаах кыыс, теһе да кы-раһаабай буолбутун иһин, дьиникээк саха кэрэ кыһа бу-олбат.

Айы үөһэ ээриэһин, кийи күһө баттаҕар эбит. Баттах космоһу кытта сибээстээк, төһөнөн уһун да, сончонон си-

бээһэ күөстээх, кута-сүрө чөл буолар. Кыыс оҕо баттаҕын кырытардаҕына, ол сибээс быстар, оччоҕо кыһаҥан дьа-лыха, ыарыга түргэнник ыла-рыан сеп.

Баттах элбэх санааны илдьэ сылдьар. Ол иһин мээһэ ыһа, уокка бизиэс суоқтаах-хын. Баттах ортогунан ыйга 1 см, сылга 10 см уһуур. Күһүн, саас ордук үһүр. Кыыс бат-таҕа 14-17 сааһыгар саамай түспөр, хойдор кэмэ. Күһүгэ 50 баттах түһөр, сончо үһүр. Чэпчэн баттаҕы 7-10 хонука биридэ сууналлар, сымалах баттаҕы нэдиэлэ ахсын, хатар баттаҕы ый аңарыгар биридэ суулулуоктаах дигэн сүбэли-иллэр.

Онон, саха кыргыттары, суһуокутун кырытарыман, харыстааҥ!

Лена МАТВЕЕВА,

Сылан орто оскуолатын

VI кылааһын

үөрэнээччигэ.

Имигэс буолуу – оҕо доруобуйатын төрдө

"Оҕон доруобай, өйдүүр, толкуйдүүр буолуон баҕарар буоллаҕына, кинини тэттимиз-эк оҕор, кини теһе баҕарар сүүрдүн-көттүн, үлэлээтин, хайыһаатын, куруук хамсана сырыттын" дигэн Жан Жак Руссо күөстээк, сыты тыллара оҕо эт-хаан, өй-санаа өтүгүн эргиччи сайдарыгар, кырдык да, сөптөөх эбиттэр.

Оҕо сэттэ сааһыгар диэри эт-хаан өтүгүн хамсанар күһө, дьобура сайдар, доруо-буйатын олуга уурулар. Лич-ность быһытынан эргиччи сайдарыгар бу тоҕоостоох кэм буолар. Хамсаныы – оҕо үөрүүтүн биһр кыыма. Бу сааһыгар оҕо бэйэтин этин-синин үчүгэйдик салайынар. Кинилэр куруук хамсаныыга сылдьаллар, биһр сиргэ таба олоҕоттор, онтулар кини-лэргэ тулаһыар айганы билэр-гэ, кэрэхсиргэ, таптыырга туһалыр. Хамсаныы нөҕүө оҕо организм эргичэр, дырыктыыр, оҕо барыга дьаныардаах, тутуурдаах, ыарыһаларга бэриммэт буол-лар. 3-5 саас – саамай имигэс кэм, ону таба туһаннаха эл-бэҥи ситиһиэххэ сеп. То-ноҕоһугар токуруйуулаах буол-лаҕына, кини ис органнырын үлэҕэ мөлтүүр, хаанын эргичэр бытаарар, доруобуйата мөлтүүр.

Мин үлэм сүүн соруга

орону чэпчэн-көбүк, имигэс, сымса-сылбырса, күөстээк, Саха сирин тыйыс айылҕатын туһууар эттээх-синиэх буол-ларга эргиччи, учуутал этэрин кыһанан толорорун, табаарыс-тарыгар убаастабыллаахтык, эппистинэстээхтык сыһыан-наһарын ситиһи буолар.

Билиги интернат-оскуола тоҕторунааҕы "Чуораанчык" уһууааммытыгар барыта 60 оҕо сылдьар. Кыра, орто, ула-хан бөлөхтөргө эти-сини эр-чийэр сүүн дырыктар мытылаллар. Онно киирэл-лэр: сүүрүү, ырааҕы быраҕыы, уһуну ойуу, үрдүгү ыстаныы. Күн икхис аңарыгар эбии дырыктары ытабын. Мана оҕолор сүүрэр суолга сүүрэл-лэр, велотренажердарга, спортивнай оборудованиелар-га дырыктаналлар.

2001 с. цирковой студия-ны аһан оҕолорбутун акроба-тикаҕа дырыктыыбыт. Баста-ан Дмитрий Чабаан "Ураанхай" цирковой студия-тын дырыктарын оҕолорбор көрдөрбүтүм. Ону көрөн оҕолор олус астымыттар, интэриэһиргээбиттэр. Онтон ыла имигэс, баҕалаах оҕолору талан дырыктытын саҕалаа-былпыт. Дырыктытын эти-си-ини сылытар эрчиллимэртэн саҕаланыбыт. Оһаңкаа эрчи-лимилэри – аҕаҕы өрө көтөҕүү, ыстаныы, төҥкөйүүлэр, кэ-

дэһимилэр, приседаниелары оҕоробут. Балар бары орган-нар үлэлэрин түспараллар, ор-ганизмы буоллары турар үлэҕэ бэлэмнииллэр. Сүүн эрчи-лимилэри бастаан оҕону ноҕорускалаабаха эрэ саа-май боростуойуттан, чэпчэки-тигэн умса, тизрэ сытан ха-чайданымылартан, кувыроктар-тан саҕалабылпыт. Ол күр-дук, тобукуар оҕорон, биргэ сытан эрэ илимилэргинэн ата-тарҕын кууһаҕын, санныгын атаахар сыһаарабын, төбөҥүн илимилэр төҥкөтөҥүн, илимилэр-гин өттүкэр сыһаары ту-табын. Көксүгэр, иккэр сытан эрэ хаччал оҕуннаахына бэйэ-эни көмүскэнигэ сүрдээх көмөлөөх. Умса сытан эрэ тиз-рэ эргиччи. Бу эрчиллимилэри саҕаахтарына салгыи инни-кэн, кэниинэн кувыроктары, первороттары, шлагаты, мос-тигы, салытону сатыыр буолал-лар. Равновесиеҕа үлэлэр илимгэ, санныга, түөскэ, төбөҕө оҕоһуулаллар. Онтон сыйыа оҕорор далаһыннара, сатабыллара кэнээн истэҕин айы саҕа хамсанымылары эбэн иһэбит. Оҕо улам интэ-риэһэ, баҕата күһүрэр. Хас дырык айы бэйэ-бэйэлэрин үлүктүбэн, кыра да буоллар, ситиһилиэххэ бараллар, асты-ныны-дуоһууһу ылаһаллар.

– Аҕыах ый иһинэн оҕолор сатабыллара кэнээн,

концертнай нүөмэр туруоран конкурстарга кыттыбытынан барбылпыт. 2002 с. кулун ту-тар ыйыгар "Мамонтенок - 2002" республикатааҕы цирко-вой фестивалыга кыттан лау-реат үрдүк аатын ылбылпыт. Ол конкурстан элбэҥи билэ-көрөн, сөҕөн-махтайан, элбэх кэлсээннээк, үгүс сонуннаах кэлбиттэрэ. Эмиэ бу сыл "Хо-тугу сулус" конкурса "Бэһилэй петрушкалар" нүөмэрибинэн лауреат буол-булпыт. Күһүн республика-тааҕы "Учитель физической культуры - 2002" НПК аһылы-ытыгар кыттыбытара.

Быйыл эмиэ "Мамонтенок - 2003" фестивалыга "Кыһыл көмүс бөлөхчүлөр", "Хотугу сулус - 2003" конкурса "Ими-гэс хачайчанын" нүөмэрдэр-бинэн лауреат аатын ылан кэлибит. Бу ситиһинилэрбитигэр уһууааммыт коллектива, төрөппүттэрибит көмөлөрө ула-хан. Кинилэргэ, мингин куруук өйүүр, көмөлөһөр, туох баар саҕалааһыммытын билиһинир, субалиир-амалыыр дьоммор барҕа махталбын тиздэбин.

А.С.ПЕСТРЯКОВА,
"Чуораанчык" уһууаан
физинструктора.

Хаартыскаларга: "Чуора-анчык" уһууаан цирковой сту-диятын оҕолоро; конкурс кэн-нигэн.

МАХТАНАБЫТ

Быйыл бэс ыйын 30 күнүгэр билиги аймак таптыыр-ытыктыыр баар суох кырдыаастарыт, тумулук туттар дьоммут – эдьинибит, сангаспыт, таайыт, убайыт, Дирин бөлүөлэҥин олохтоохторо ФЕДОРОВА Ульяна Павловна уонна ЕЛИСЕЕВ Егор Егорович кыһаллыбыт кийи илиитигэр сүүрүмэ суолламыттарыттан аана суох алдыархайга, нэһэ суох кэздэнтэ түбэһэн олоҕоробут.

Бу кыһалҕалаах кэммитигэр сүбэ-ама буолбут, моральнай, материальнай көмөнү оҕорбут уһун сылларга үгүс сүбэстээхтик үлэлээбит тарилтэлэригэр – "Чурапчы" ТХПК-га (директор А. Т. Ноговицын), Хоптоҕо нэһилиэгин кырдыаастарын сэбиэтин председателигэр Л. С. Нахсыловага, нэһилиэк баһылыгар Н. М. Старостинга, Дьоккуускай куораттааҕы "Хоптоҕо" түмсүүтэ, Хайахсыт участкай баһыһатын суолларыгар И. И. Филиппова, тийэх суолларыгар атаарылар үлэлэригэр көмөлөспүт "Чычаас" түөлбө уолаттарыгар В. К. Пестеревкэ, Л. С. Григорьевка, М. М. Старостинга, К. В. Прокопьевка, Е. Е. Родионовка, Я. С. Пинигинга, мэтирктэрин уруһуйдаабыт Ф. Т. Маркова, ыкса ыалларыгар ис сүрэхтэн дилин махталбытын тиздэбит.

Эһиги үгүс санаагыт уураабатын, бар дьон ытыктабылын, махталын ылан үлэһит тахсылаах буолун. Манньк ыраахан билиһ хайа да ыал тэлэһитин таарыйбатын.

Чугас аймахтара.

АТЫЛЫЫБЫТ

Чурапчы сэлэниэтигэр 3 хостоох квартираны, 2 этээс, бадыбааллаах, сарайдаах, теплицалаах, оҕурут сирдээх. Маны тэнгэ 4 эбэтэр 5 сантиметр халыҥнаах 6 кубометр халтаһыны, 18 сантиметр халыҥнаах 4 устуука буруус маһы, чэпчэки сыанаҕа персональнай компьютеры атылаһабыт.

Билсэр тел. 42-350.

БИЛЛЭРИИ

Ыанныксыкка наадыабыт, Хамнаһа – кэлсэтиинэн. Билсэр тел. 23-310.

ЕЖЕДНЕВНО

ЧУРАПЧА – ЯКУТСК –
ЧУРАПЧА

Время отправления: с 6 и 11 часов

Тел. 41-600

Редактор э. т. с. Р. ДАНИЛОВ.
ААДЫРЫСПЫТ: 678670,
Чурапчы сэл., Корл Маркс уул., 26 "а".
ТЕЛЕФОННАРЫТ:
редактор – 41-332, отдалар – 41-265.
E-mail: sanaoloh@churap.sakha.ru

Хаймат тардыаччылар: Саха Республикатын Правительства, улус дьаһаптата, редакция. Хаймат сахалыы тылман оптуорунуука, чэппэргэ, субуотага тахсар. Хаймат нидека: 54907.

"Саҥа олох" редакционной-издательской холбоһук ГУ.
Офсетнай бачаат. Сахааһын № 92. Тираж 1698.
11.08.2003 с. бэчээккэ бэримнэ.

Автор сурутар этилар санаа редакция позициятыгар маддн сеп түбөһөр буолбатах. Сурукка ыймалар чакчылар кырдыктаахтарыгар эппэтиннэһи автор тус бэйэте сүгэр.